

Yaşlı LGBTİ+'lar İçin Sosyal Hizmet ve Sosyal Politikalar

Yaşlı LGBTİ+'lar ve Sosyal Politikalar Buluşması

Sonuç Raporu

26 Kasım 2020

Hazırlayan: Ali Alp

Giriş

Değişen dünya koşullarında sosyal hizmet uygulamalarında ve sosyal politikaları oluştururken yaşlılık ve LGBTİ+ olma hallerinin kesişimsel bir bağlamda ele alınması her geçen gün önem kazanmaktadır. Bu bağlamda, bu rapor dâhilinde yaşlı LGBTİ+'lara yönelik iyi sosyal hizmet uygulamaları ve sosyal politika önerilerini daha anlaşılır bir hale getirebilmek için alan yazından yola çıkarak yaşlı LGBTİ+'ların ihtiyaçlarının gündeme alınmıştır. Sonuç olarak, bu raporda ilk uğrak olarak yaşlı LGBTİ+'ların ihtiyaçlarını ele alan uluslararası çalışmalar ele alınmış, ardından dünyada bu ihtiyaçları karşılamaya yönelik kurulan merkezlerin nasıl çalıştığı ve politikaların neler olduğu irdelenmiştir.

Kavramsal Çerçeve

Dünyada genel bir eğilim olarak yaş ve yaşlılık kavramları medikalize (tıpsallaştırma) edildiği için alan yazında sağlık bilimleri ve psikoloji bağlamlarında ele alınmaktadır. Ancak, yaşlılık kavramı güncel çalışmalarla beraber özellikle son 40 yıldır sosyoloji arenasında da yerini almıştır. Sosyolojik çalışmalarda yaşlılık ele alınırken yaşlanma deneyimi ışığında

bireylerin toplumsal konumlarının değişimi, toplumsal kimliklerine göre yaşlılığın değişen anlamları, maruz bırakılan ayrımcılıklar ve dışlanma pratikleri (ageism), emeklilik ve sigorta sistemleri ve son olarak da biyo-psiko-sosyal refahın (iyilik hali) değişimine yönelik kuramsallaştırma çabaları mevcuttur. Belirtilenler işiğinde yaşlılık alanındaki başlıca kavramlar şöyledir;

- *Sosyal İzolasyon (social isolation)*
- *Bakım ve Sağlık Hizmetleri (health and care services)*
- *Demans (dementia)*
- *Emeklilik ve Sigorta (retirement and insurance)*
- *Sosyal gruplar (social networks)*
- *Medeni Haklar (civil rights)*

Yaşlılıkla ilgili olarak genel tablo bu kavramlar üzerinden ele alınsa da bu tablonun kendisi yaşlılık çalışmalarında tek-tipi, yaşlılık durumlarını ve deneyimlerini genelleyici olabilmektedir. Bu noktada, yaşlılık ve LGBTİ+ beraber ele alınırken alan yazında queer gerontoloji, feminist gerontoloji gibi kültürel-eleştirel ereve benimsenmektedir. Ancak, alan yazın niceliksel olarak ele alındığında yaşlılık/yaşlanma ve LGBTİ+ zerine yazılan makalelerin yaşlılık çalışmaları içinde oranının %2 olduğu görülmektedir (Fredriksen-Goldsen & Muraco, 2010). Bu durumla eş uzamlı olarak sosyal hizmet ve sosyal politikalar bağlamında modeller üretmek yaşlı LGBTİ+'lar için önemli bir durum olarak gündeme gelmektedir. Çünkü yaşlı LGBTİ+'lar yaşlandıkça hem kendi örgütlerinden/sosyal ağlarından uzaklaşmaya başlamaları hem de heteronormatif yapılardan (birçok sosyal hizmet kuruluşu) da yararlanamadıkları için deneyimlenen zorluklar heteroseksüel akranlarına göre

farklılaşmaktadır (Brown, 2009). Bu yapısal duruma örnek olarak ise yaşlı LGBTİ+'lar; partnerlik haklarından yararlanamama, düşük gelire sahip olma, ekonomik güvencenin yokluğu ve sosyal destek mekanizmalarına erişimde heteroseksüel akranlarına göre daha farklı ve yoğun olarak deneyimledikleri ayrımcılıklar bu duruma örnek verilebilir. Bu anlatıya benzer şekilde yaşlı LGBTİ+'lar anlamında toplumsal cinsiyet ilişkilerinin işlerliği de farklılaşmakta olup yaşlı geylerin yaşlı lezbiyenlere göre daha fazla gelirleri olduğu ama yaşlı lezbiyenlerin sahip olduğu sosyal sermayeye ve partner refahına sahip olmadıkları da görülmektedir (Grossman, 2000). Son olarak da yapılan çalışmalarda (Fredriksen-Goldsen & Muraco, 2010) özgüveni yüksek ve maddi olarak daha iyi koşullara sahip LGBTİ+'ların görece daha rahat bir yaşlılık deneyimi olduğu görülmektedir. Sonuç olarak, yaşlılık deneyiminin kendisi de tek tip bir deneyim olmadığı gibi LGBTİ+ çatısı altındaki birçok birey için daha farklı deneyimlenmektedir.

Sosyal Gruplar ve Sosyal İzolasyon

İster LGBTİ+ olsun ister olmasın birçok yaşlı için sosyal izolasyon kavramı yaşamlarının bir evresinde gündeme gelmektedir. Bu bağlamda yaşlıların biyo-psiko-sosyal iyilik hali için önem arz eden sosyal izolasyon kavramı ele alındığında yapılan bir çalışmada (Leahy & Chopik, 2020) LGBTİ+ bireylerin bireysel sosyal gruplarının ve ağlarının genişliği arttıkça depresyon ve kaygı durumlarının azaldığı gözlenmiştir. Ek olarak, örgütlü ve görünür (out of closet) LGBTİ+'ların örgütlü ve görünür olmayan LGBTİ+ akranlarına göre sosyal izolasyonların görece daha az olduğu görülmektedir (Grossman, 2000). Sonuç olarak, *yaşlı LGBTİ+'lar için örgütlenme ve açık olarak yaşamlarını sürdürme durumunun yaşlılık anlamında önemli bir noktaya işaret etmektedir.*

Biyo-Psiko-Sosyal Refah ve Sağlık/Bakım Hizmetleri

Bu rapor ekseninde her ne kadar yaşlılık medikalize bir noktadan ele alınmasa da aslında iyilik hali ve sağlık/bakım hizmetleri sosyal anlamda LGBTİ+'lar için önem arz etmektedir. Özellikle, dünyada ve Türkiye'de sağlık ve bakım hizmetlerinin heteronormatif ve aile odaklı bir yerden kurulması nedeniyle yaşlı LGBTİ+'ların heteroseksüel akranlarına göre bu hizmetlere erişimde yaşadıkları zorluklar da farklılaşmaktadır. Örneğin, yapılan bir çalışmada (Chae ve Ayala, 2010) yaşlı LGBTİ+'ların cisgender ve düzcinsel akranlarına göre daha yüksek oranlarda "depresyon", "stres bozukluğu" durumlarının gözlemlendiğini ve bu durumların diğer kronik rahatsızlıkları tetiklediği ve daha yüksek oranlarda tıbbi endikasyonların olduğu görülmektedir. Ek olarak, sağlık ve bakım hizmetlerine erişimde özellikle transgender bireylerin bu konuda diğer LGBTİ+ akranlarına göre farklı zorluklar deneyimledikleri alan yazında görülmektedir. Örneğin, yaşla beraber intihar oranlarının transgender bireylerde LGBTİ+'lara göre yaşla beraber daha fazla arttığı görülmektedir (Brown ve Jones, 2016).

Belirtilenler ışığında sağlık hizmetlerine başvuru yapma ve bu hizmetlerden yararlanma bağlamında İsrail'deki 55+ LGBTİ+'larla yapılan bir çalışmada (Shnoor & Berg-Warman, 2019) sağlık hizmetlerine erişimdeki bariyerler anlamında katılımcıların %35'i doktora cinsel yönelimini ifade edemediğini, %30'u ise yaşam öyküleriyle ilgili bilgi vermedikleri ya da kısıtlı bilgi verdiklerini gözlemlenmiştir. Benzer olarak, Fredrick-Goldsen ve arkadaşlarının 2011 yılında yaptığı bir çalışmada her 10 trans bireyden 4'ünün sağlık hizmeti talebinin reddedildiğini gözlemlenmiştir. Belirtilenler ışığında, translar bağlamında yapılan başka bir çalışmada (Kattari & Hasche, 2016) ise translara yönelik sağlık hizmetlerindeki ayrımcılık ve tacizin daha görünür olması nedeniyle öneri olarak sağlık personelleriyle hem yaşlılık hem de toplumsal cinsiyet bağlamında çalışmaların yapılması gerekliliği vurgulanmıştır.

Belirtilenlere ek olarak demans konusu ele alındığında yaşlılık alanında tıpkı nasıl LGBTİ+’lara yönelik üretilen bilgi azınlıksa hem akademik çalışmalarda hem de sosyal hizmet/politikalar bağlamında da demans üzerine çalışmaların da azlığı gündeme gelmektedir. Demans tanım olarak bunama, kişilik bölünmesi, aşırı unutkanlık ve sosyal becerileri etkileyen bir grup semptomun varlığı olarak ele alınabilir¹. Son olarak, cinsel yolla aktarılan enfeksiyonlar ele alındığında Fisher ve arkadaşlarının 2010 yılında yaptığı bir çalışmada tıpkı genç kuşaklarda olduğu gibi yaşlılarda da CYBE’nin arttığı gözlenmiştir. Ancak, bilindiği üzere yaşlılıkta cinselliğin göz ardı edildiğini ve bu yüzden cinsel sağlık anlamında da bir ihlaller bütününün oluştuğunu ifade etmek yerinde olacaktır. Bu görüşü destekler nitelikte yaşlı LGBTİ+’ların cinsel haklar konusunda genç LGBTİ+’lara göre daha az farkındalığının olması, kuşak farklılığından kaynaklı «out» olma durumunun zorluğu ve riskli davranışların bildirilmemesi gibi durumlardan dolayı yaşlı LGBTİ+ların CYBE konusunda riskli bir grubu teşkil ettiği alan yazında ifade edilmiştir (Ritter & Ueno, 2019).

Yaşlı LGBTİ+’lar için Sosyal Hizmet ve Sosyal Politika Önerileri

Yukarıda belirtilen alan yazın taraması ve biyo-psiko-sosyal iyilik hali ile ilgili tablo ele alındığında, yaşlı LGBTİ+’ların deneyimledikleri zorluklar karşısında nelerin yapılması gerektiği ve yapılabileceği gündeme gelmektedir. Bu noktada, (Erdley, Anklam, & Reardon, 2014) birtakım önerilerde bulunmuştur;

- GAP (Gay Affirmative Practice) tanımının genişletilmesi (tüm LGBTİ+’lar için)
- Yıllık forumlar ve sempozyumların düzenlenmesi,

¹ Detaylı bilgi için bkz. [Demans Nedir, Demans Hakkında Bilinmesi Gerekenler \(acibadem.com.tr\)](http://acibadem.com.tr)

- LGBTİ+ örgütleri, yaşlılık çalışmaları yapan örgütler, akademisyenler ve sağlık çalışanları ile beraber yapılacak çalışmaların arttırılması,
- Yaşlı LGBTİ+'ların aktörler haline getirilmesini sağlamak, güçlendirme.

Belirtilenler bağlamında bu toplantıda ise aşağıdaki öneriler gündeme alınmış ve üzerine tartışılmıştır;

- Spesifik LGBTİ+lar için yasa/ sosyal politika üretmek için güncel yönetmeliklerin reforme edilmesi ve açıkların bulunması,
- Sağlık hizmetlerinde özellikle sağlık çalışanlarının ve sosyal çalışmacıların kültürel/toplumsal algılarının değiştirilmesine yönelik faaliyetler (societal awareness/self-awareness= two biased)
- Akademik çalışmalarda yalnızca cinsel yönelim ve yaş değil, sosyoekonomik durum, etnik köken, engellilik gibi diğer sosyal kimliklerin de araştırmalarda yer edinmesini sağlamak ve belirtilenleri kapsayacak bir ihtiyaç analizi/ araştırmanın geliştirilmesi.

Son olarak, sosyal politika anlamında ise İngiltere'de sosyal hizmet profesörü Liam Concannon'ın 2009 yılında Britanya Sağlık Bakanlığı'nın 1993 yılında yayınladığı bir yönetmeliği cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği bağlamında ele almıştır. Buradan da yola çıkarak sosyal hizmet uygulamaları ve sosyal politikalar bağlamında temel uğrakların yaşlı LGBTİ+'ları güçlendirmek ve bütçeleme sistemlerinin yeniden gündeme alınması gerektiğini ifade etmiştir (Concannon, 2009).

Görsel 1. Yaşlı LGBTİ+'ları Güçlendirme Şeması

Görsel 2. Bütçelendirme

Sosyal Hizmetler ve Sosyal Politikalar Bağlamında İyi Örnekler

Gerçekleştirilen toplantı dâhilinde iyi örnek olarak üç uluslararası örgüt ve uygulamaları ele alınmıştır. Bu örgütler ise şöyledir; SAGE, Gay and Lesbian Elder Housing (GLEH), National Resource Center on LGBTI+ Aging.

İlk olarak SAGE ele alınabilir. SAGE “görünmez olmayı reddediyoruz” şiarı ile 1978 yılında kurulmuş ve o tarihten bu yana önemli hak savunuculukları yapan bir organizasyondur. Çalışma alanları ise yaşlı LGBTİ+’lar için hak savunuculuğu çalışmaları yürütmek, HIV ve yaşlanma, uzun süreli bakım, hotline (destek hattı) ve Ulusal LGBT Barınma Komisyonu gibi çalışma alanları ve grupları mevcuttur². Bu noktada SAGE hem sosyal hizmetler hem de politika çalışmaları anlamında aktif bir LGBTİ+ örgütü olarak ele alınabilir.

İkinci olarak, GLEH ele alınabilir. GLEH ise 2001 yılında Amerika’da kurulan başka bir LGBTİ+ örgütüdür. Kurum bünyesinde üç ana odak olup bu odaklar şöyledir; sosyal aktiviteler, vaka takibi ve yönetimi ve güvenli alan yaratımı eğitimleri. Bu noktada, GLEH daha çok barınma odaklı çalışıp genel olarak güçlendirme odağında sosyal hizmet uygulamaları yürütmektedir³.

Son örnek olarak ise “National Resource Center on LGBTI+ Aging” ele alınabilir. Bu kuruluş ise diğer iyi örneklerden biraz daha farklılaşarak odağını yaşlı LGBTİ+’ları güçlendirme temelinde veri toplama, eğitimler düzenleme ve akran danışmanlığı gibi hizmetler üzerine çalışmaktadır⁴

Etkinlik Sonrası Değerlendirme ve Tartışma

² Detaylı bilgi için bkz. [SAGE – Advocacy & Services for LGBT Elders \(sageusa.org\)](http://sageusa.org)

³ Detaylı bilgi için bkz. [GLEH - Gay & Lesbian Elder Housing](http://gleh.org)

⁴ Detaylı bilgi için bkz. [National Resource Center on LGBT Aging \(lgbtagingcenter.org\)](http://lgbtagingcenter.org)

Bu bölümde ise yalın bir şekilde katılımcıların ilgili odak noktalara dair görüşleri aktarılmıştır.

Etkinliğe katılan iki katılımcı yaşlılık, yaş hiyerarşisi ve sağlık hizmetleri anlamında görüşlerini şöyle ifade etmiştir;

"15 sene sonra kendinizi nerede görüyorsunuz sorusu bizi 40+ lubunyaları kurmaya iten bir süreç. Yalnızlaşma ve bağı kopmalar söz konusu. Türkiye LGBTİ+ hareketi içerisinde genelde yaşlılık, yalnızlık ve yıpranma olarak ele alınıyor. 15 sene sonra olduğum yerde değil, daha rahat ve daha özgür kendimin rahat bir yaşlılık geçirebileceği bir hayat istiyorum. Lubunya kültürünün geceyle barla ilişkisi de zorlayıcı. Ciddi bir enerji gerektiriyor, 35e kadar sorun değilken 35'ten sonra bunun kendisi bir sorun haline alıyor. Evden çıkmak, kaçta çıkmak, çıkmaya hal bulmak, gey kültürünün eğlence sektörüyle ilişkisi ve profil sitelerindeki eşikler mesela 30+ yazmasın diyorlar, ama 35'e kadar yazıyorsun; 40 yaş üstü olunca 30'un kapası kapanıyor. Öğretilmiş bir şekilde, 35'e gelince hayatın yarısı düşüncesi bir gençlik bunalımı haline alıyor. 40'ı devirmekle birlikte insan yine öğrenilmiş şeylerle karşılaşılıyor, emeklilik ve sigortayı dert etmezken bu derde dönüşüyor. Doktorlarla ilişkide de bu ortaya çıkıyor, beden sağlık ilişkisi yaş ilerledikçe tıp açısından risklerin yüksek perdelere çıkmasına neden oluyor. 40+ olmak ve bedene tıbbi söylemler insanı sıkıyor. Genç lubunyalardan abi amca demesi mesela hayli can sıkıcı hale geliyor... "40+'yı kurarken birlikte yaşlanmak isteyen kişiler olarak yan yana geldik ama süreç içerisinde bu çok gelişti. 17 Mayıs'ın çalışması konuyu LGBTİ+ gündemine sokuyor. Heterolara nazaran zor bir hayat yaşasak da, yaşlılıktan verim elde etme oranı L'lerin daha fazla. Yaşlandığımda bana ne olacak sorusunu heterolardan daha erken sorduğumuz için yanıtlar daha gerçek oluyor. Bu anlamda heterolardan daha mutlu bir yaşlılık bizi bekliyor olabilir".

"Yaş da LGBTİ+ toplumunda ciddi bir hiyerarşidir. Gençken kendi yaşımı çok yaşlı olarak kodlayarak yaşıyordum. Her şeyin bizim çizdiğimiz kodlarla alakalı olduğunu düşünüyorum, kendimi yaşlı hissetmiyorum ama 20'li yaşlara göre tolerans azalabiliyor. Hangi dönemin 20 yaşını 50 yaşını yaşadığın da önemli. Biz 20'lerindeyken LGBTİ+ hareket yoktu, o yaşlar o kadar korkutucuydu ki... Dolayısıyla 20'lerin hengâmesinden sonra 40'dan sonra hayatı çok sevdim. Hayattan beklentiler de burada devreye giriyor. Tüm bunlar kod ve yazılım, gençlik güzellik vs. hepsi hiyerarşik olarak idealize edilen şeyler. Bu sıkıştırılmışlık buradan başlıyor biraz da... Heteroseksüellere de hayat cennet vaat etmiyor. Bir arada olmamız kuşak farklarını gevşetiyor, çabuk update oluyoruz, bu mesela heteroların bizim kadar kullanmadığı ayakta kalma mekanizmaları. LGBTİ+'ların temel hedefi her yaşta kaliteli yaşamak olmalı".

Başka bir katılımcı ise yaşlı LGBTİ+ olmakla ilgili düşüncelerini *yalnızlaşma ve sosyal izolasyon* üzerinden şu şekilde dile getirmiştir;

"40 yaşındayım, benim için yaşlılık deyince akla yalnızlık geliyor. X gey erkekler üzerinden söyledi ama ben de yaş aldıkça enerjim ve hareketimi biyolojik nedenlerle ayak uyduramıyor olmam dışlanmaya gidiyor. Lubunya dünyasında sosyalleşme eğlence olunca, yaşlılar açısından dışlanma ve yalnızlığa itilmeye dönüşüyor. Sosyalleşme alanının daralması, kuşaklar arası kültürel farklar, sohbet ederken farklı gezegenlerden gelmiş gibi hissettirmesi gibi şeyler dışlanma noktasında beni en çok yaralayan şeyler. Partner varlığı da burada etkili, heteroseksizmin de etkisi burada söz konusu. Annem kötünün iyisi bari bir hayat arkadaşın olsun der, annem hep yalnız kalacağım depresyonunu yaşar mesela. Bu toplumsal baskı işte, X'in dediği gibi komün hayatlar düşünüyor".

Bir katılımcı ise yaşlılık konusunda mekânda yaşanan bir ageism deneyimini aktarmıştır;

"Fiziksel olarak yaşlı birini gören gençlerin yaftalamaları oluyor, dilde ayrımcılık üreterek mekanı kullanma hakkını söylemsel olarak engelleyen pratiğe sebep oluyor".

Sunumun odak noktalarından biri olan sağlık hizmetleri ve CYBE konusunda ise bir katılımcı yaşlanma ile olan etkileşimi ve LGBTİ+ olmakla kesişimini şu şekilde aktarmıştır;

"Menopozu gençler de deneyimleyebiliyor, yaşlılıkla ilgili deneyimler tam olarak yaşa ve kişiye göre de değişebiliyor. Hep yaşla ileriki bir tarihle ilgili ilişkilenebilir, ancak Lubunyalının hayatlarında kanser, hastalık, intihar ya da engellilik durumları yaşlılıkla ilgili beklenen hizmetlerin yönünü değiştirebilir. Mesele sadece 60-70'den sonra ne olacağı değil. Bunu ve intiharı eklemek istedim, ruh sağlığı alanında çok ihtiyaç duyulan bir alan. HPV meselesi, HPV konuşurken dil mesele, atanmış cinsiyeti kadınlara ait bir hastalık değil, atanmış cinsiyeti erkek olan birçok insan HPV. Test sorunu mesele bir mesele, cinselliğe başlamadan önce kişilerin aşı olması gerekiyor. Güncel yönetmeliklerin reforme edilmesi gibi HPV'de de bunun genel bir politika olması gerekiyor."

Yaşlılığın yaş almakla ve muhtaçlıkla eş güdümlü görülmesine yönelik olarak bir katılımcı ise eleştirisini şu şekilde dile getirmiştir;

"Yaşlılığa yaklaşımda temel sorunlardan biri, yaşlılığın sadece bir kuşak meselesi gibi ele alınması ve iletişim problemi olarak ele alma ya da sosyal hizmet sorunu olarak ele alma ya da ikisini birleştirme. Bu üçü de yetersiz

yaşlılığı ele alırken, yaşlılık bir yandan bir muhtaçlıkla eşgüdümlü görünce yaşlılıkla ilgili meseleleri yeniden üretiyoruz. Pozitif ele alma ise yaşlı LGBTİ+'ların ifade ve itibar hakları, ayrımcılıktan koruyan hamlelerle beraber düşünmekte fayda var. Uluslararası alanda da bu yaklaşımı sosyal hizmetten buralara kaydırmak gerekiyor. Yaşlılık özneliğin elinden alınmasını da beraberinde getiriyor, o bakımdan LGBTİ+'lar açısından da sosyo-kültürel alandan dışlanma pratikleri de buradan alakalı gibi geliyor”.

Başka bir katılımcı ise yaşlılara yönelik yaşlılığa yönelik sistemin heteronormatif boyutunu dile getirmiştir;

“Yaşlıların deneyimlediği meseleler değil de bu şekilde kurulan sistemin kimleri etkilediğini ele almak politika üretme sürecine de etki eder. Pandemi döneminde de gördük, 750 lira kriteri, sistem seni tek yaşamamaya, hetero bi aile kurmaya itiyor. Birçok engelli, birçok genç de olsa sosyal hizmete ihtiyaç duyan LGBTİ+'ların da deneyimlediği görülüyor. Sistemin dışında kalan herkes bununla karşı karşıya...”

Ayrıca bakım verenler, seçilmiş aileler ve sosyal hizmet/politikalar keşişimselliği konusunda da katılımcılar kendi düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir;

“Yaşlılık ileri bir evre değil, bir süreç olarak ele alınmalı. Her gün tekrardan yol yürünen bir süreç. Kimlik odaklı sosyal hizmet politikaları kimliği donduruyor. Yaşlılık söz konusuysen mesela, bu yaşlanma denilen süreç daha gerilerden başlayabiliyor. Erken yaşlardan bu ihtiyaç ortaya çıkabiliyor. Evlilik hakkı bulunmayan LGBTİ+'lar açısından evde bakım veren olma rolü de eklenebiliyor. Gençler ve yaşlıları buluşturma, kuşaklararası gibi tariflenen şeyler suyun üstündeki ufak bir dalga gibiyken mesele derinlere inerken

birbirinin faili ve mağduru olan bir döngü görülüyor. LGBTİ+'lar açısından yaşlılık hetero toplumdaki algının tersi bir dinamikle işliyor”.

”Özellikle trans kültürde anne kız ilişkisi ve birlikte yaşam pratikleri. Kültürel olarak trans toplumun yarattığı, zaman zaman eleştirek de, kız anne ilişkisindeki o durum bir dayanışma pratiği haline geliyor. Trans seks işçileri açısından ise, genç bedenler üzerinden giden bir sektör gibi görünse de tersi örneklere de rastlanabiliyor”.

Son olarak, toplantı bağlamında yaşlı LGBTİ+ göçmenler konusunda dile getirilmeme olduğu ifade edildi ve iki katılımcı buna yönelik görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir;

”Aklımdan gelip geçen, mültecilerin hayatlarıydı. Çok karşılaşmamış olsak da, genel olarak gelen, sosyalleşme pratiklerinden ya da ilişkilene pratiklerinden bahsedildi. Yaşça büyük-küçük mülteciler arasında karşılaştırma yapacak olursak, yaşlılar açısından bu daha belirsiz hale geliyor. Benim Türkiye’de yaşantım bitiyor, gençliğim geçti, yaşlandıkça ne olacak gibi kaygılar görülüyor. Bir sosyal hizmet uzmanı olarak, yaşlanmaktan korkmak mülteciler açısından daha göze çarpar, geçen her yıl belirsiz statü de geçen bir yıl oluyor ve daha yaşlı olmadan erişilemeyen hizmetler söz konusu oluyor”.

”Yaşam olanakları ve göçmenlik sürecinde yaşanan ayrımcılıkları yaşamın kalanında da belirleyici olabiliyor. Hayatın geri kalanında mutlu yaşama isteği mesela, devletler mülteci kişilerin aktivist vs. olmasını bekliyor”.

Sonuç

Bu etkinlik ve yaşlı LGBTİ+'lara yönelik tüm etkinlikler ve çalışmalar gösteriyor ki Türkiye’de bu konuda gidecek çok yolumuz var. Bu yolculukta ise uğrakları belirleme konusunda bu tarz raporların yayınlanması, iyi sosyal hizmet ve

sosyal politika örneklerinin gündeme alınması hem genç LGBTİ+'lar için hem de 40+ LGBTİ+'lar için değiştirici ve dönüştürücü etkisi olacağını düşünmekteyim. Aynı zamanda, bu toplantının kendisi de gösteriyor ki tıpkı tüm kişisel deneyimlerimiz gibi yaşlılığın kendisi de biricik ve özel bir deneyim. Bu nedenle Lady Di'nin dediği gibi *şanslıysak, yaşlanırsak...*

Kaynakça

Brown, M. T. (2009). LGBT Aging and Rhetorical Silence. *Journal of NSRC*, 65-78.

Concannon, L. (2009). Developing Inclusive Health and Social Care Policies for Older LGBT Citizens. *British Journal of Social Work*, 39, 403-417.

Chae, D. H., & Ayala, G. (2010). Sexual orientation and sexual behavior among Latino and Asian Americans: Implications for unfair treatment and psychological distress. *Journal of Sex Research*, 47(5), 451-459.

Erdley, S. D., Anklam, D. D., & Reardon, C. C. (2014). Breaking Barriers and Building Bridges: Understanding the Pervasive Needs of Older LGBT. *Journal of Gerontological Social Work*, 57(2:4), 362-385.

Fisher, L. L., Anderson, G., Chapagain, M., Montenegro, X., Smoot, J., & Takalkar, A. (2010). *Sex, romance, and relationships: AARP Survey of Midlife and Older Adults*. Washington, DC: American Association of Retired Persons. Retrieved from http://assets.aarp.org/rgcenter/general/srr_09.pdf

Fredriksen-Goldsen, K. I., & Muraco, A. (2010). Aging and Sexual Orientation: A 25-Year Review of the Literature. *Research on Aging*, 372-413.

Fredriksen-Goldsen, K. I., Kim, H.-J., Emler, C. A., Muraco, A., Erosheva, E. A., Hoy-Ellis, C. P., Petry, H. (2011). *The aging and health report: Disparities and resilience among lesbian, gay, bisexual, and transgender older adults*. Seattle, WA: Institute for Multigenerational Health. doi:10.1093/geront/gns123

Grossman, A. H., A. R. D'Augelli, and S. L. Hershberger. 2000. "Social Support Networks of Lesbian, Gay, and Bisexual Adults 60 Years of Age and Older." *Journal of Gerontology: Psychological Sciences* 55B(3):171-79.

Kattari, S. K., & Hasche, L. (2016). Differences Across Age Groups in Transgender and Gender Non-Conforming People's Experiences of Health Care Discrimination, Harassment and Victimization. *Journal of Aging and Health*, 28(2), 285-306.

Leahy, K. E., & Chopik, J. W. (2020). The Effect of Social Network Size and Composition on the Link Between Discrimination and Health Among Sexual Minorities. *Journal of Aging and Health*, 1-8.

Ritter, L. J., & Ueno, K. (2019). Same-Sex Contact and Lifetime Sexually Transmitted Disease Diagnoses Among Older Adults. *Journal of Aging and Health*, 31(6), 1043-1064.

Shnoor, Y., & Berg-Warman, A. (2019). Needs of the Aging LGBT Community in Israel. *The International Journal of Aging and Human Development*, 77-92.

Bu rapor, Rosa Lüksemburg Vakfı'nın (RLS) katkılarıyla, Kaos Gey Lezbiyen Kültürel Araştırmalar ve Dayanışma Derneği tarafından hazırlanmıştır. Bu, yayın içeriğinin RLS'nin resmi görüşlerini yansıttığı anlamına gelmemektedir.